

Z W A R S Z T A T Ó W B A D A W C Z Y C H*PIOTR WALKOWIAK**Uniwersytet Szczeciński***HODOWANIE GOŁĘBI OZDOBNYCH
JAKO ELEMENT AKULTURACJI POLSKICH MIGRANTÓW****WPROWADZENIE — ZJAWISKO AKULTURACJI**

Zgodnie z dyrektywami Herberta Blumera (2007 [1969]) zjawiska społeczne można analizować z perspektywy jednostek w nich osadzonych — według interakcjonistycznego podejścia zatem migracje charakteryzują się wielowymiarowością, także na poziomie mikrosocjologicznym (Cieślińska 2012). Heterogeniczna konfiguracja migracji sprawia, że analiza praktyk codziennego życia migrantów staje się podstawą zrozumienia takich procesów jak akulturacja (Elhami, Roshan 2024).

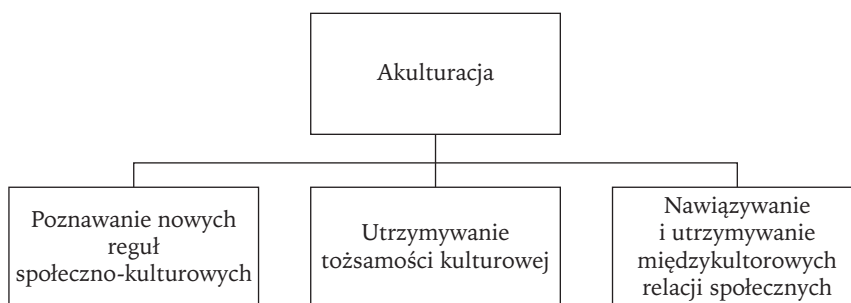
Akulturaacja stanowi złożone zjawisko społeczne. Według Piotra Sztompki (2020, s. 17) jest to „proces wdrażania jednostki do kultury [...] uczenie się innej kultury niż ta, którą jednostka nabyła w dzieciństwie czy młodości w efekcie socjalizacji pierwotnej (wychowania i edukacji)”. Aleksandra Grzymała-Kazłowska z kolei przytacza definicję Roberta Redfielda, Ralpa Lintona i Melville’a J. Herskovitsa (1936), według których „akulturaacja obejmuje zjawiska występujące, gdy grupy pochodzące z różnych kultur wchodzi w ciągły, bezpośredni kontakt powodujący zmiany

w pierwotnych wzorach kulturowych jednej lub obu grup” (Grzymała-Kazłowska 2008, s. 133). Peter J. Guarnaccia i Carolina Hausmann-Stabile (2016), dokonując przeglądu koncepcji akulturacji, definiują ją jako wielokierunkowy proces zmian kulturowych wynikający z bezpośredniego kontaktu między grupami oraz jednostkami o różnym pochodzeniu kulturowym. Akulturacja wiąże się z wymianą treści kulturowych między grupami jednostek (m.in. języka, tradycji, symboli) i może prowadzić do ich akceptacji, adaptacji bądź odrzucenia w danym środowisku społecznym.

Użycie pojęcia akulturacji wymaga usytuowania go wobec innych pojęć stosowanych w badaniach nad migracjami, takich jak integracja i asymilacja. Michel Wieviorka (2014) wskazuje, że koncepcja integracji w większym stopniu jest powiązana z teoretycznymi podejściami skupionymi na analizowaniu zjawisk na poziomie makrostrukturalnym niż na podejmowaniu działań przez jednostki na poziomie mikro. Adrian Favell (2019) z kolei sugeruje, że koncepcja integracji jest bardziej precyzyjna, uwzględnia bowiem zróżnicowanie jednostek jako autonomicznych podmiotów w danym systemie społecznym. Model asymilacji dotyczy natomiast jednokierunkowego procesu zmiany kulturowej, polegającej na przyjmowaniu przez daną grupę kulturową cech kulturowych grupy dominującej, co wiąże się z odchodzeniem od pierwotnej tożsamości kulturowej (Guarnaccia, Hausmann-Stabile 2016). Tym samym należy zauważyć, że integracja i asymilacja stanowią strategie akulturacyjne (Grzymała-Kazłowska 2008).

Chociaż pojęcie akulturacji stosuje się w znacznym stopniu do systemów kulturowych, a w mniejszym do jednostek, to perspektywa symbolicznego interakcjonizmu ukazuje, że uczenie się innej kultury często następuje dzięki interakcjom międzykulturowym (Prinz, Siegel 2019). Ta perspektywa pozwala zobaczyć, że tożsamość kulturowa migrantów jest wytwarzana dzięki utożsamianiu się z elementami kultury kraju pochodzenia lub kraju przyjmującego, odczuwaniu i wyrażaniu poczucia przynależności, a także utrzymywania relacji z jednostkami własnego lub odrębnego kręgu kulturowego. Symboliczno-interakcjonistyczne rozumienie procesu akulturacji obejmuje zatem — w najbardziej ogólnym ujęciu — nawiązywanie i utrzymywanie międzykulturowych relacji społecznych w kraju przyjmującym, co może okazać się ważnym czynnikiem determinującym „wdrażanie” do nowego systemu społeczno-kulturowego (Golka 2016).

Proces akulturacji i jego elementy

Źródło: opracowanie własne.

Proces akulturacji to jedno z zagadnień podejmowanych w badaniach socjologicznych poświęconych tematyce migracji i towarzyszących jej aspektów międzykulturowości (Nikitorowicz 2016; Golińska, Posmykiewicz 2024; Berry 2019). Badania takie sięgają czasów aktywności badaczy konstituujących pierwszą szkołę chicagowską (Park, Burgess 1921) związaną z nurtem symbolicznego interakcjonizmu (Cooley 1902; Mead 1975). Współcześnie implikacje treści symboliczno-interakcjonistycznych stają się coraz bardziej powszechne w badaniach procesu akulturacji (Pham, Tran 2015; Adetunji, Sze 2012). Jedną z przestrzeni, do których ten model rozumowania może być zastosowany, jest sfera hodowania zwierząt w celach hobbystycznych i rekreacyjnych (Albert, Bulcroft 1987; Laurent-Simpson 2021; Karvinen, Rhodes 2021).

ROLA ZWIERZĄT W PROCESIE AKULTURACJI

Badania prowadzone w perspektywie symbolicznego interakcjonizmu pokazują, że zwierzęta były stopniowo włączane do socjologicznych badań obszarów ludzkiej aktywności (Konecki 2005; Sanders 2003; Agler, Agler 1997). Uwzględniając zróżnicowane międzykulturowe interpretacje zwierząt (DeMello 2012) oraz wielość możliwych tematów związanych z interakcjami między ludźmi i zwierzętami (Irvine 2004), należy wskazać na potrzebę badań oscylujących wokół roli zwierząt w procesie akulturacji migrantów. Z zastosowaniem perspektywy symbolicznego interakcjonizmu podejmowane były badania dotyczące tematyki zwierząt towarzyszących,

takich jak psy i koty (Konecki 2005; Sanders 1999; Alger, Alger 2003), które stanowią najczęściej spotykanych towarzyszy egzystencji ludzkiej.

„Pośrednictwo” zwierząt może zapewnić migrantom stabilność w nowych warunkach społeczno-kulturowych (Marchetti-Mercer 2020), może umożliwić lepszą aklimatyzację ze względu na oddziaływanie terapeutyczne (Kokocińska 2017). Zwierzęta mogą pełnić rolę „pośredników” w nawiązywaniu międzykulturowych relacji społecznych, co może stać się elementem procesu akulturacji. Rebekah Fox i Katie Walsh (2011, s. 98) zaznaczają, że towarzyszące migrantom zwierzęta „odgrywają kluczową rolę w ponownym ustanowieniu «domu» i negocjowaniu złożonych nowych tożsamości i dóbr”. Autorki wskazują przy tym, że oddziaływanie zwierząt na codzienne praktyki oraz funkcjonowanie migrantów powinno być obszarem dalszych badań.

PRAKTYKA HODOWANIA GOŁĘBI OZDOBNYCH

Hodowla gołębi ozdobnych (*Columba livia domestica*) jest przestrzenią wspólnych działań ludzi i zwierząt. Wymaga zarówno indywidualnego, jak i kolektywnego zaangażowania w złożone praktyki hodowlane strukturyzujące codzienne funkcjonowanie hodowców i gołębi (Walkowiak 2025a). Zajmowanie się określonymi rasami gołębi ozdobnych często jest przejawem międzypokoleniowego dziedziczenia i utrwalania określonych wartości (Walkowiak 2022), a w istocie jest zjawiskiem o charakterze rekreacyjnym (Wendell 2013). Występuje w wielu krajach i można mówić o usieciowieniu relacji społecznych między hodowcami. Należy zauważyć, że w światowym kanonie oficjalne wzorce ma ponad 600 ras gołębi ozdobnych, z czego ponad osiemdziesiąt ras zostało wyhodowanych na terenie Polski (Uglorz 2024; Strzelec 2022). Tradycja hodowli gołębi ozdobnych uznawana jest za praktykę społeczną opartą na historycznych i kulturowych sposobach postrzegania tych zwierząt¹.

¹ Warto zwrócić uwagę, że różnorodne aspekty zjawiska hodowania gołębi w perspektywie socjologicznej opisywane były między innymi z wykorzystaniem aparatu pojęciowego teorii światów społecznych. Podjęty został temat hodowców gołębi pocztowych (Słowińska 2010), codziennego życia hodowców gołębi pocztowych i ozdobnych w Nowym Jorku (Jerolmack 2013) czy — w ujęciu symbolicznego interakcjonizmu — budowania relacji

Kulturowe wyobrażenie gołębi związane jest z przypisanymi do nich uniwersalnymi symbolami, takimi jak miłość, pokój oraz nadzieja. Odpowiadające takiej symbolice wizerunki gołębi można odnaleźć w ikonosferach religijnych, heraldycznych oraz literackich (Allen 2009; Peterfi 1987). Ekspansja i promocja określonych ras gołębi ozdobnych w wielu krajach jest wynikiem nasilonych procesów migracyjnych. Tym samym zjawisko hodowania gołębi nie stanowi partykularyzmu kulturowego:

„Hodowla gołębi — jak zaznacza Manfred Uglorz (2024, s. 19) — rozpowszechniła się w całej zachodniej Europie głównie w renesansie, kiedy Europa była zainteresowana kulturą grecką i arabską. Podróże Hiszpanów, Holendrów i Anglików do Azji zaowocowały przywiezieniem wielu ras, które dotąd nie były znane w Europie. Ale gołębie na Stary Kontynent przywożono nie tylko drogą morską. Do wschodniej i środkowej Europy udomowione ptaki dotarły drogą lądową z Persji, Turcji oraz południowej Rosji. Europejczycy zaś zawieźli udomowione gołębie na kontynent amerykański i do Australii”.

W Polsce, Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki — krajach, w których odnalazłem przywoływanych tu dalej rozmówców — popularnością cieszy się hodowla zarówno sportowych gołębi pocztowych (Słowińska 2010; Johnes 2007; Jerolmack 2013), jak i gołębi ozdobnych, biorących udział w wystawach (Walkowiak 2023; Whiston 2017; Blechman 2006). W hodowli obowiązują uniwersalne oraz specjalistyczne praktyki dotyczące codziennych interakcji z gołębiami, ukierunkowane na ich określone funkcjonowanie i dobrostan. Do uniwersalnych praktyk można zaliczyć codzienne karmienie, pojenie, suplementowanie gołębi, a także ich obserwację połączoną z wchodzeniem w interakcję. Specjalistyczne praktyki uwarunkowane są rasą gołębi. Między innymi są to: ręczne karmienie młodych gołębi, zindywidualizowane pielęgnacje oraz praca z gołębiami w przygotowaniach do wystawy (Walkowiak 2025b).

W hodowli gołębi ważny jest aspekt ekonomiczny, co wiąże się nie tylko z zakupem produktów żywnościowych i zdrowotnych dla podopiecznych, opłatami członkostwa w związkach, stowarzyszeniach i klubach, ale przede wszystkim z cenami określonych ras gołębi. Ceny te są zależne od

międzygatunkowych między hodowcami i gołębiami pocztowymi (Walkowiak 2023) oraz ozdobnymi (Walkowiak 2025b).

Tabela 1

Warunki transportu gołębi na terenie Unii Europejskiej, Zjednoczonego Królestwa oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki

Transport gołębi na terenie Unii Europejskiej	Transport gołębi z krajów Unii Europejskiej do krajów Zjednoczonego Królestwa	Transport gołębi z krajów Unii Europejskiej do Stanów Zjednoczonych Ameryki
Gołębie muszą pochodzić z hodowli zarejestrowanej przez właściwy organ weterynaryjny. Hodowca przyjmujący gołębie też powinien być zarejestrowany		
Przed rozpoczęciem transportu gołębie muszą mieć zaświadczenia zdrowotne od weterynarza prowadzącego		Ponadto transport gołębi musi zostać objęty pozwoleniem importowym USDA (United States Department of Agriculture, Animal and Plant Health Inspection Service — APHIS)
Gołębie muszą przebywać w gołębniku hodowcy co najmniej 21 dni przed rozpoczęciem transportu		
Środki transportu muszą być dostosowane do potrzeb gołębi (czyli wyposażone we właściwą wentylację, dostęp do wody i jedzenia) i nie mogą narażać ich na stres, urazy oraz choroby	Ponadto transport gołębi jest poddawany kontroli granicznej	Ponadto gołębie są kontrolowane przez weterynarza USDA w pierwszym porcie wejścia do Stanów Zjednoczonych Ameryki. Po transporcie muszą odbyć co najmniej 30-dniową kwarantannę w placówce zatwierdzonej przez USDA

Źródło: opracowanie własne na podstawie: https://food.ec.europa.eu/animals/live-animal-movements/captive-birds_en; <https://www.gov.uk/environment/food-and-farming-industry>; <https://www.aphis.usda.gov/> (dostęp: 26.09.2025).

cech strukturalnych ptaka zbliżonych do oficjalnego wzorca rasy, prestiżu hodowcy zależnego od liczby zwycięstw w danej rasie na wystawach krajowych i międzynarodowych, a także od popularności rasy oraz nakładu pracy związanej z jej hodowaniem. Wiele ras ma w nazewnictwie nazwy krajów, regionów oraz miejscowości, w których zostały wyhodowane. Element ten związany jest z etnicznością i kulturowymi uwarunkowaniami symbolicznymi ras gołębi (Allen 2009), co również może wpływać na proponowane przez hodowców ceny.

W kontekście badań nad migracjami należy uwzględnić koszty i warunki transportu gołębi z kraju pochodzenia ich hodowcy do kraju, w którym

żyje kupujący, co może wiązać się z różnicami w obowiązujących przepisach (tabela 1).

Gołębie ozdobne hodują także migranci, co na przykładzie hodowców pochodzenia tureckiego mieszkających na terenie Berlina opisał Colin Jerolmack (2007). Badania Jerolmacka ukazały, jak hodowcy z Turcji zajmują się gołębiami oraz jak wspólnotowe relacje wzmacniają ich przynależność etniczną na terenie kraju przyjmującego. Autor przedstawia hodowlę gołębi jako przykład powiązania natury i kultury w codziennym życiu migrantów oraz podejmowanych przez nich praktykach hodowlanych. Według tej interpretacji gołębie są aktywnymi uczestnikami życia migrantów.

HODOWANIE GOŁĘBI W PRACACH FLORIANA ZNANIECKIEGO

Praktykę hodowania gołębi uwzględniał w swoich pracach już Florian Znaniecki, odwołując się między innymi do kategorii czynności ludzkich (Znaniecki 1971 [1963]), procesów socjalizacji (Znaniecki 1973 [1930]) czy sięgając wprost do takich działań zwierząt i ludzi, które mogą stanowić suplement badań nad kulturą (Znaniecki 1988 [1922]). Hodowanie gołębi pojawia się w dziele opublikowanym wspólnie z Williamem I. Thomasem *Chłop polski w Europie i Ameryce* (1976 [1918–1920]). Znaniecki i Thomas skupiają się między innymi na akulturacji migrantów z Polski w warunkach społeczno-kulturowych Chicago. Istota hodowania gołębi w kraju pochodzenia (Polsce) oraz przebywania w ich towarzystwie na migracji (w Stanach Zjednoczonych) ujęta zostaje w jednej z analizowanych przez Znanieckiego i Thomasa korespondencji (Seria Raczkowskich) autorstwa Aleksandra Wolskiego:

„Ciotka trzyma kilka ładnych kaczek i kur [...] ma też 10 gołębi, ale w porównaniu z naszymi są brzydkie. Wy, Julek i Aniela, pamiętajcie dobrze o moich. Zamykajcie otwór wieczorem, tak żeby nic nie mogło ich porzeć [...]” (Thomas, Znaniecki 1976, t. 2, s. 161).

Wątek ten pokrywa się z doświadczeniami bohatera trzeciego tomu *Chłopa polskiego*, czyli Władysława Wiśniewskiego, który w opowieściach zawartych w „Pamiętniku imigranta” podkreśla:

„[...] nade wszystko lubiłem gołębie. Miałem ich do 30 sztuk i każdy grosz, który zdołałem wyciągnąć z szuflady ojca, obracałem na zakup gołębi” (Thomas, Znaniecki, 1976, t. 3, s. 60–61).

Niniejszy artykuł jest nawiązaniem do tej tradycji, podejmuję w nim problematykę hodowania przez polskich migrantów gołębi ozdobnych jako elementu procesu akulturacji. Celem badań było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy fakt hodowania gołębi (1) oddziałuje na funkcjonowanie migrantów, (2) determinuje poznawanie nowych reguł społeczno-kulturowych związanych ze społecznością hodowców w kraju przyjmującym, (3) odgrywa rolę w utrzymywaniu tożsamości kulturowej, a przy tym w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji społecznych z innymi polskimi hodowcami, (4) oddziałuje na nawiązywanie i utrzymywanie międzykulturowych relacji społecznych.

Przedstawione tu badanie wpisuje się w ramy badań społecznych, które skupiają się na poznawaniu roli poszczególnych gatunków w codziennych kontekstach egzystencji ludzkiej oraz mechanizmów wytwarzania nowych interakcji oraz praktyk międzygatunkowych (Haraway 2003, 2008). Wybór tematu hodowli gołębi ozdobnych wynika z niewystarczającego uwzględniania w badaniach społecznych roli powszechnej praktyki takiej hodowli i jej wpływu na proces akulturacji. Trzeba przy tym zaznaczyć, że gołębie należą do kategorii zwierząt często marginalizowanych przez człowieka w przestrzeni miejskiej (Jerolmack 2008), a zgodnie z postulatami Donny Haraway istnieje potrzeba podnoszenia wiedzy na temat zwierząt, z którymi ludzie współistnieją oraz współuczestniczą w praktykach społeczno-kulturowych.

CHARAKERYSTYKA BADAŃ WŁASNYCH

Badania przeprowadzone zostały według dyrektyw teorii symbolicznego interakcjonizmu, metodami jakościowymi i zgodnie z paradygmatem interpretatywnym, w którym podejmowane tematy badawcze analizuje się poprzez doświadczenia i osobiste przeżycia jednostek (Konecki 2000). Perspektywa ta oparta jest na sformułowanym przez Herberta Blumera (2007, s. 19 [1969]) założeniu: „Życie jest procesem nieustającej aktywności, w której uczestnicy rozwijają linie działania w najrozmaitszych sytuacjach, jakie napotykają”. W tym przypadku obserwowany obszar aktywności i towarzyszące jej rozwijanie linii podejmowanych działań i interakcji to hodowanie gołębi ozdobnych i procesy migracyjne. Wychodzę z założenia, że badania jakościowe mają na celu ukazy-

wanie zjawisk pomijanych, także tych osadzonych w znanych kontekstach ludzkiej rzeczywistości. Służą opisywaniu w świetle teoretycznych koncepcji zjawisk zachodzących w określonym kontekście, interpretowaniu procesów i ich znaczeń, a przy tym dążeniu do ich zrozumienia (Silverman 2014).

W badaniu skupiłem się na polskich hodowcach gołębi ozdobnych przebywających na migracji w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Anglii oraz Walii. Rekrutowanie uczestników poprzedziła analiza danych zastanych — poszukiwanie informacji o polskich hodowcach zawartych w wynikach krajowych, regionalnych oraz klubowych wystaw gołębi ozdobnych odbywających się na terenie wybranych krajów. Pomocne były także wypowiedzi zamieszczane na portalu Facebook, gdzie hodowcy dzielą się doświadczeniami związanymi z prowadzeniem określonych ras gołębi ozdobnych i nawiązują do kraju, w którym aktualnie przebywają. Podczas rekrutowania rozmówców pod uwagę wziąłem nie tylko kraj, miasto czy rok migracji, ale przede wszystkim posiadanie w hodowli polskich ras gołębi ozdobnych. Pojawiły się pewne ograniczenia. Z terenów Walii udało mi się skontaktować tylko z jednym polskim hodowcą, który jednak nie ma w swojej hodowli polskich ras. Mimo to wziął udział w badaniu, odnosząc swoje doświadczenia do tematu badawczego. Ostatecznie w badaniach uczestniczyło siedmiu hodowców gołębi ozdobnych (tabela 2).

W badaniu zastosowałem technikę indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI), co umożliwia uzyskanie odpowiedzi w poszczególnych kwestiach oraz zrozumienie motywacji i kontekstu działania podejmowanego przez jednostki (Morris 2015). Ponadto pozwala na eksplorację dalszych tematów (Denzin, Lincoln 2011) i wyprowadzenie nowych obszarów badawczych. Dyspozycje do wywiadu zostały opracowane na podstawie pytań skonstruowanych wokół wybranych zagadnień pogrupowanych w następujące kategorie: (1) oddziaływanie hodowania gołębi ozdobnych na migrantów, (2) poznawanie nowych reguł społeczno-kulturowych, (3) utrzymywanie tożsamości kulturowej oraz (4) nawiązywanie i utrzymywanie międzykulturowych relacji społecznych.

Wywiady zrealizowałem i zarejestrowałem za ustną zgodą badanych w lutym 2025 roku. Zostały przeprowadzone telefonicznie, co wynikało

Tabela 2

Charakterystyka grupy badanych

Wywiad	Płeć	Wiek	Kraj	Miasto	Rok migracji	Hodowanie gołębi w Polsce przed migracją	Polskie rasy gołębi w hodowli na migracji	Wybrane zagraniczne rasy gołębi w hodowli na migracji
W1	M	31 lat	USA	Boston	2006	tak	garłacze pomorskie	pawiki indyjskie, rostowskie łabędzie
W2	M	39 lat	Anglia	Nottingham	2004	tak	gdańskie wysokolotne, zamojskie	białe pocztowe
W3	M	38 lat	Anglia	Hereford	2007	tak	krymki polskie, białołótki elbąskie, orliki biało-stockie	tiplery angielskie, rollery z Birmingham
W4	M	49 lat	Anglia	West Bromwich	2004	tak	wywrotki mazurskie, motyle warszawskie, krymki biało-stockie	angielskie średniodziobe
W5	M	63 lata	USA	Worcester	2008	tak	maściuchy polskie	mewki orientalne
W6	M	43 lata	Walia	Llanelli	2012	tak	brak	budapeszty
W7	M	53 lata	USA	Toms River	2007	tak	pocztowe staropolskie	mewki orientalne

z ograniczeń związanych z dystansem geograficznym. Wywiady w interakcji bezpośredniej umożliwiłyby głębsze poznanie kontekstu przestrzennego, w tym gołębników hodowców oraz miejsc spotkań hodowców w kraju przyjmującym. Jednak mimo ograniczeń badani hodowcy podzielili się ze mną fotografiami i innymi materiałami dotyczącymi badanego przeze mnie zagadnienia.

WYNIKI BADAŃ

Praktyki hodowli gołębi i struktury
w kraju przyjmującym

Poświęcanie czasu (zwykle w ograniczonym zakresie) na działania niezwiązane z pracą i adaptacją do nowego otoczenia jest istotnym składnikiem akulturacji migrantów. Prowadzenie hodowli gołębi ozdobnych wymaga zaangażowania, a w doświadczeniu migrantów może okazać się jednym z elementów ich stabilizacji w nowym kontekście społecznym. Jeden z uczestników badania o swoim „urządzeniu się” poprzez praktykę hodowlaną opowiada w ten sposób:

Jak tylko kupiłem dom to pierwsze co zrobiłem, to z płotu, który szedł do rozbiórki, zrobiłem sobie gołębnik. Od razu pojechałem na wystawę i przywiozłem pierwsze gołębie, czyli pawiki, tumblery, trochę białych pocztowych i mewki [W1, USA].

Hodowla gołębi ozdobnych może wyznaczać przestrzeń o charakterze partykularnym hodowcy w kraju przyjmującym. Poświęcanie czasu na działania związane z gołębiami nie tylko wskazuje na znaczenie subiektywnie przypisywane temu hobby. Może pełnić nawet funkcje zooterapeutyczne. Może warunkować wchodzenie w rolę opiekuna gołębi i budowania z nimi relacji. Inny badany opowiada o tym doświadczeniu następująco:

Gołębie relaksują mnie [...]. Czasami trzeba młode gołębie krótkodziobe samemu wykarmić. Miałem takie gołąbki, że jak wchodziłem do gołębnika to przylatywały do mnie i siadały mi na rękę, zaczepiały, dziobały [W4, Anglia].

Hodowla gołębi może stanowić także rodzaj impulsu (zachęty, a w pewnych przypadkach przymusu) do poznawania reguł społeczno-kulturowych społeczeństwa przyjmującego. Poznanie oraz zrozumienie sposobu hodowania gołębi ozdobnych oraz wartościownia ich ras może pokazać, jakie reguły obowiązują w nowej społeczności:

Anglicy na przykład nie lubują się w takich gołębiami co Polacy. Ich rasą są rollery z Birmingham. Zauważyłem też, że dużo hodowców z Pakistanu poszło w tę rasę gołębi [W3, Anglia].

Amerykanie bardzo przykładają się do hodowli gołębi, podchodzą do tego profesjonalnie, wydają bardzo dużo pieniędzy. Wielu ma lepsze gołębniki jak domy. Kumpel zapłacił 15,5 tysięcy dolarów za jednego gołębia [W1, USA].

Angielscy hodowcy cenią rasy gołębi związane z ich krajem. Okazuje się, że te charakterystyczne dla „angielskiej” kultury hodowców mogą zostać przyswojone przez imigrantów, czego przykładem są hodowcy z Pakistanu, a także z Polski (tabela 2). Preferencje w praktyce hodowli mogą więc przenikać między kulturami. W przypadku Stanów Zjednoczonych Ameryki (inaczej niż w Anglii) hodowcy wartościują pozytywnie zajmowanie się gołębiami ozdobnymi o wysokiej wartości ekonomicznej. Wyraża się to w sposobie prowadzenia hodowli, wyposażania gołębników czy kupowania określonych, drogiej ras:

W Anglii nikt ci dobrych pieniędzy za gołębia nie zapłaci. Niedaleko mnie robią takie aukcje gołębi [...] tam licytacja zaczynała się od funta. Ludzie nie chcieli za dużo płacić, czasem dwa funty to już było dużo [W4, Anglia].

Struktury występujące w społeczności hodowców to związki, stowarzyszenia oraz kluby związane z hodowaniem gołębi ozdobnych. Charakteryzują się wspólnym uczestnictwem w zebraniach członkowskich w określonych miastach czy podejmowaniem wspólnych działań dotyczących organizacji wystaw. Przynależność do tego rodzaju struktur, w których możliwe jest poznawanie nowych reguł społeczno-kulturowych, sprzyja procesowi akulturacji migrantów:

Należę do Indian Fantail Club of America (W1, USA).

Do National Pigeon Association GB zapisałem się trzy lata temu. Należę jedynie do tego krajowego związku, mimo że są również w Anglii kluby hodowców [W2, Anglia].

Hodowcy również zauważają odmienne reguły i system dotyczący oceny sędziowskiej gołębi ozdobnych. Zaobserwowana norma dotycząca jawnej oceny gołębi ozdobnych podczas wystawy może okazać się elementem motywującym hodowców do większego zaangażowania się w uczestnictwo w wystawie:

Tutaj jest całkiem inna ocena gołębi na wystawie. W Polsce najczęściej jest ocena punktowa, tajna, bez widzów, hodowców. Tutaj w danej rasie ocena odbywa się bezpośrednio przy publiczności i każdy wie o co chodzi [W4, Anglia].

Utrzymywanie tożsamości kulturowej

Hodowanie gołębi wywodzących się z kraju pochodzenia może stanowić element utrzymywania przez migrantów tożsamości kulturowej.

Badani hodowcy wśród posiadanych gołębi ozdobnych wskazują na polskie rasy, podają argumenty za ich hodowaniem:

Miałem krymki białostockie, mewki polskie, są teraz maściuchy polskie. Czuję tę tożsamość związaną z Polską tutaj na miejscu [W5, USA].

To jest właśnie to! Przez hodowanie pocztowych staropolskich czuję dom, Polskę, dzieciństwo. Pokazuję innym polskim hodowcom, że tę Polskę można tutaj przywieźć do tej Ameryki [W7, USA].

Migranci z Polski podkreślają znaczenie hodowania gołębi ozdobnych pochodzących z ich kraju ojczystego, przy czym wskazują na możliwość podpowiedzenia tego wyboru także innym polskim hodowcom. Warto zaznaczyć, że rasa krymka białostocka w swojej nomenklaturze odnosi się do polskiego miasta. Z kolei pełne nazwy ras maściuch i mewka wprost wskazują na Polskę, a rasa pocztowy staropolski odsyła do historii kraju pochodzenia migrantów. Nazewnictwo hodowanych ras gołębi ozdobnych nie tylko odzwierciedla elementy tożsamości kulturowej hodowców, ale również umożliwia promowanie ich kraju i miast pochodzenia wśród innych hodowców w przyjmującym systemie społeczno-kulturowym. Niekiedy hodowca nie ma jednak możliwości zakupu polskich ras gołębi w kraju przyjmującym lub nie jest w stanie przetransportować ich z kraju pochodzenia. Mimo to z sentymentem wspomina określone rasy gołębi ozdobnych (podobnie jak autorzy listów analizowanych przez Znanieckiego i Thomasa):

Perłowe to są moje ulubione gołębie. Niestety tutaj ich nie mam. W Polsce miałem ich 80 sztuk. Dziadek hodował te gołębie i one mi się od dziecka bardzo utrwaliły [W6, Walia].

Istota zachowywania spójnej tożsamości kulturowej migrantów to podtrzymywanie relacji społecznych z rodakami, którzy mieszkają w kraju pochodzenia, a także w kraju przyjmującym. Na utrzymywanie relacji z innymi polskimi hodowcami (w „starym” i „nowym” kraju) wskazuje łącznik w postaci wciąż utrzymywanego członkostwa w konkretnej organizacji:

Należę do Warszawskiego Związku Hodowców Gołębi Rasowych i Drobiu Ozdobnego i do National Pigeon Association GB. Przyjeżdżam do Polski na wystawy [...] [W4, Anglia].

W Polsce należę do Zachodniopomorskiego Klubu Hodowców Gołębi Gdańskich Wysokołotnych i z nimi mam największy kontakt [W2, Anglia].

Wypowiedzi badanych wskazują więc, że można przynależeć do związków hodowców gołębi ozdobnych nie tylko w kraju przyjmującym, ale także w kraju pochodzenia. Utrzymywane relacje mogą wpływać na decyzje o czasowych powrotach do macierzystego kraju w celu uczestniczenia w organizowanych środowiskowych wydarzeniach, takich jak wystawy ptaków. Zauważyć warto, że relacje z rodakami mogą mieć charakter endogamiczny, co polega na wyspecjalizowaniu się w prowadzeniu określonych ras (np. wysokolotnych). Należy podkreślić, że relacje z polskimi hodowcami można także utrzymywać w kraju przyjmującym, gdzie spoiwem okazują się gołębie ozdobne.

Nawiązywanie nowych relacji społecznych

Relacje międzykulturowe stanowią kluczowy element procesu akulturacji i oddziałują na jednostki funkcjonujące w nowym systemie społeczno-kulturowym. Sposoby ich nawiązywania i utrzymywania zależne są od wielu czynników, w przypadku moich rozmówców są to praktyki hodowli:

Utrzymuję relacje z amerykańskimi hodowcami. Dużo jest też brazylijskich hodowców, którzy nie mówią tak biegle po angielsku, to jednak ta pasja do gołębi sprawia, że nie ma tych barier i rozmawiamy ze sobą [W1, USA].

Hodowanie gołębi ozdobnych pomaga przełamywać dystanse społeczne oraz bariery językowe; ponadto strukturyzuje cykliczność tych interakcji, podczas których dochodzi do wymiany treści dotyczących uprawianej pasji (pokazywanie swoich gołębi innym hodowcom, wspólne rozmowy czy przekazywanie wiedzy). Przestrzenią istotną dla hodowców, umożliwiającą aranżowanie relacji, okazuje się wystawa gołębi. Uczestniczą tu i spotykają się hodowcy z odmiennych środowisk:

Taka fajna wystawa jest w Lancaster w stanie Pensylwania, tam ludzie z różnych krajów wystawiają gołębie. Jak jestem tam, to rozmawiam z różnymi hodowcami [W5, USA].

Jak byłem na wystawie, to do moich wystawionych gołębi w rasie gdański wysokolotny podeszło parę starszych osób i zaczęli ze mną rozmawiać [W2, Anglia].

Możliwość obejrzenia gołębi różnych ras, podziwiania ich atutów, zaciekawienia wzorcem nieznanej rasy pomaga rozbudowywać relacje międzykulturowe. Sprzyja także popularyzowaniu polskich ras gołębi wśród hodowców kraju przyjmującego:

Cieszę się, że jako pierwszy podjąłem decyzję o sprowadzeniu pocztowych staropolskich do Stanów na nasz rejon. Amerykanie polubili te gołębie [...]. Przez moje pocztowe staropolskie poznałem tutaj wielu hodowców [...] Koledzy proszą mnie żebym sprowadzał im polskie rasy. To mój cel, żeby tutaj hodowcy poznali i trzymali też polskie rasy [W7, USA].

Ekspansja polskich ras gołębi ozdobnych nosi charakter celowy, motywowany zarówno inicjatywą hodowcy, jak i zainteresowaniem ze strony hodowców w kraju przyjmującym. Proces ten przebiega dwukierunkowo: polskie rasy gołębi uczestniczą w kształtowaniu relacji międzykulturowych, a równocześnie jako żywe, symboliczne obiekty kulturowe podkreślają tożsamość zaangażowanych weń jednostek.

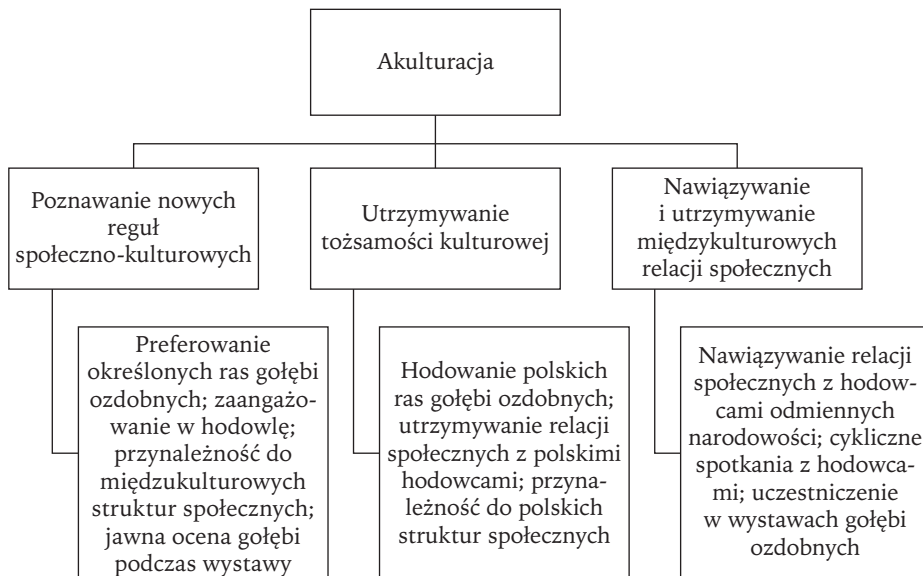
PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badanie umożliwiło poznanie doświadczeń polskich migrantów hodujących gołębie ozdobne w krajach przyjmujących z perspektywy procesu akulturacji. Badani polscy migranci z chęcią kontynuują hodowlę, którą traktują jako coś więcej niż hobby i formę odpoczynku.

Praktyki hodowli, osadzone w partykularnej przestrzeni, mogą stanowić punkt wyjścia do badania elementów akulturacji związanych z zainteresowaniami hodowców.

Wykraczanie poza własne ramy poznawcze sprzyja wejściu w nowe warunki społeczno-kulturowe — w przypadku badanych hodowców oznacza to poznawanie nowych reguł związanych z hodowlą w kraju przyjmującym. Uczestnicy badania wskazują na preferowanie przez hodowców określonych ras gołębi ozdobnych. Przykład rollerów z Birmingham wskazuje na możliwość symbolicznego oceniania tej rasy przez hodowców z Anglii, a przy tym faworyzowania jej na tle innych ras. Odnotowano również praktyki hodowców polegające na inwestowaniu zasobów finansowych w zakup określonych ras gołębi oraz wyposażenie gołębników. Hodowanie gołębi ozdobnych umożliwia migrantom przynależność do struktur społecznych w postaci związków, stowarzyszeń oraz klubów na terenie kraju przyjmującego. Stanowi to rodzaj ich partycypacji w społeczeństwie obywatelskim. Hodowanie gołębi jest jednocześnie formą kontynuacji praktyk i tożsamościowych identyfikacji migrantów. Gołębie ozdobne stanowią element utrzymywania ich tożsamości kulturowej, co najjaskrawiej po-

Akulturacja na przykładzie praktyk hodowli gołębi ozdobnych

Źródło: opracowanie własne.

kazuje przypadek hodowli ras wywodzących się z terenów Polski przez polskich imigrantów. W tym zakresie rozmówcy podkreślają rolę doświadczeń socjalizacyjnych, „odczuwania” Polski na terenie kraju przyjmującego. Częścią tego zjawiska jest na przykład hodowla ras, które w nazwach mają elementy związane z krajem pochodzenia migrantów. Hodowcy wskazują na łącznik z Polską także w postaci zachowania przynależności do polskich związków hodowców gołębi, co pozwala na utrzymywanie relacji społecznych z rodakami oraz uczestniczenie w wystawach gołębi ozdobnych na terenie Polski.

Polscy hodowcy nawiązują, utrzymują i rozwijają międzykulturowe relacje społeczne z hodowcami pochodzącymi z kraju przyjmującego oraz innych krajów świata. Warunkiem takich ich działań jest chęć poznawania reguł społeczno-kulturowych związanych z hodowlą gołębi w kraju przyjmującym. Tym samym hodowanie gołębi sprzyja akulturacji polskich migrantów do nowego społeczeństwa, a nie wzmacnianiu postaw izolacyjnych. Procesy interakcyjne uczestników praktyk hodowlanych stwarzają uniwersalny język integrujący hodowców gołębi ozdobnych z różnych krajów.

BIBLIOGRAFIA

- Adetunji Raji Ridwan, Sze Koh Phei, 2012, *Understanding Non-Verbal Communication across Cultures: A Symbolic Interactionism Approach*, i-Come International Conference on Communication and Media, Penang, Malaysia, 1–3 listopada.
- Albert Alexa, Bulcroft Kris, 1987, *Pets and Urban Life*, „Anthrozoös”, 1, s. 9–25.
- Alger Janet M., Alger Steven F., 1997, *Beyond Mead: Symbolic Interaction between Humans and Felines*, „Society and Animals”, 5(1), s. 65–81.
- Alger Janet M., Alger Steven F., 2003, *Cat Culture: The Social World of a Cat Shelter*, Temple University Press, Philadelphia.
- Allen Barbara, 2009, *Pigeon*, Reaktion Books, London.
- Berry John W., 2019, *Acculturation: A Personal Journey across Cultures*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Blechman Andrew D., 2006, *Pigeons: The Fascinating Saga of the World's Most Revered and Reviled Bird*, Grove Press, New York.
- Blumer Herbert, 2007 [1969], *Interakcjonizm symboliczny*, tłum. Grażyna Woroniecka, Nomos, Kraków.
- Cieślińska Barbara, 2012, *Emigracje bliskie i dalekie. Studium współczesnych emigracji zarobkowych na przykładzie województwa podlaskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Cooley Charles H., 1902, *Human Nature and Social Order*, Charles Scribner's Sons, New York.
- DeMello Margo, 2012, *Animals and Society: An Introduction to Human-Animal Studies*, Columbia University Press, New York.
- Denzin Norman K., Lincoln Yvonna S., 2011, *The Sage Handbook of Qualitative Research*, Sage, Thousand Oaks.
- Elhami Ali, Roshan Anita, 2024, *The History of Acculturation: A review article*, „Social Sciences, Humanities and Education Journal”, 5, s. 180–196.
- Favell Adrian, 2019, *Integration: twelve propositions after Schinkel*, „Comparative Migration Studies”, 7(1), s. 1–10.
- Fox Rebekah, Walsh Katie, 2011, *Furry belongings: pets, migration and home*, w: Jacob Bull (red.), *Animal Movements, Moving Animals: Essays on Direction, Velocity and Agency in Humanimal Encounters*, University Printers, Uppsala University, Uppsala, s. 97–117.
- Golińska Agnieszka, Posmykiewicz Anna, 2024, *Strategie akulturacyjne wśród międzynarodowych studentów anglojęzycznych programów zarządzania w Polsce*, „Edukacja Międzykulturowa”, 2, s. 163–176.
- Golka Marian, 2016, *Komunikowanie międzykulturowe. Przypomnienie głównych tez*, „Multicultural Studies”, 1, s. 41–52.
- Grzymała-Kazłowska Aleksandra, 2008, *Separacja, integracja czy asymilacja? Strategie adaptacyjne osiadłych w Polsce migrantów z Ukrainy i z Wietnamu*, „Kultura i Społeczeństwo”, 2, s. 131–155.
- Guarnaccia Peter J., Hausmann-Stabile Carolina, 2016, *Acculturation and its discontents: A case for bringing anthropology back into the conversation*, „Sociology and Anthropology”, 4(2), s. 114–124.
- Haraway Donna, 2003, *The Companion Species Manifesto: Dogs, People, and Significant Otherness*, Prickly Paradigm Press, Chicago.

- Haraway Donna, 2008, *When Species Meet*, University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Irvine Leslie, 2004, *If You Tame Me: Understanding Our Connection with Animals*, Temple University Press, Philadelphia.
- Jerolmack Colin, 2007, *Animal practices, ethnicity, and community: The Turkish pigeon handlers of Berlin*, „American Sociological Review”, 72, s. 874–894.
- Jerolmack Colin, 2008, *Animal archeology: Domestic pigeons and the nature-culture dialectic*, „Qualitative Sociology Review”, 3(1), s. 74–95.
- Jerolmack Colin, 2013, *The Global Pigeon*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Johnes Martin, 2007, *Pigeon racing and working-class culture in Britain, 1870–1950*, „Cultural and Social History”, 4(3), s. 361–383.
- Karvinen Kristina H., Rhodes Ryan E., 2021, *Association between participation in dog agility and physical activity of dog owners*, „Anthrozoös”, 34, s. 217–231.
- Kokocińska Agata M. (przy współpracy z Tadeuszem Kaletą i Dorotą Lewczuk), 2017, *Zooterapia z elementami etologii*, Impuls, Kraków.
- Konecki Krzysztof T., 2000, *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Konecki Krzysztof T., 2005, *Ludzie i ich zwierzęta. Interakcjonistyczno-symboliczna analiza społecznego świata właścicieli zwierząt domowych*, Scholar, Warszawa.
- Laurent-Simpson Andrea, 2021, *Just Like Family. How Companion Animals Joined the Household*, New York University Press, New York.
- Marchetti-Mercer Maria, 2020, *The role of companion animals in the process of emigration: a family perspective*, „Society and Animals”, 28(1), s. 81–100.
- Mead George H., 1975, *Umysł, osobowość i społeczeństwo*, tłum. Zofia Wolińska, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Morris Alan, 2015, *A Practical Introduction to In-Depth Interviewing*, Sage, London.
- Nikitorowicz Jerzy, 2016, *Akultuacja i integracja w kontekście procesów kształtowania się tożsamości kulturowej w warunkach wielokulturowości*, w: Sylwester Bębas, Katarzyna Jagielska, Ryszard Kozioł (red.), *Integracja społeczna i bezpieczeństwo osób niepełnosprawnych*, Scriptum, Kraków, s. 107–122.
- Park Robert E., Buggess Ernest W., 1921, *Introduction to the Science of Sociology*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Peterfi Stefan, 1987, *Hodowla gołębi*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- Pham Lien, Tran Ly, 2015, *Understanding the symbolic capital of intercultural interactions: a case study of international students in Australia*, „International Studies in Sociology of Education”, 25 (3), s. 204–224.
- Prinz Aloys, Siegel Melissa, 2019, *Migration, cultural identity and diasporas: An identity economics approach*, „IZA Journal of Development and Migration”, 10, s. 1–20.
- Redfield Robert, Linton Ralph, Herskovits Maurice, 1936, *Memorandum on the study of acculturation*, „American Anthropologist”, 38, s. 149–152.
- Sanders Clinton R., 1999, *Understanding Dogs. Living and Working with Canine Companions*, Temple University Press, Philadelphia.
- Sanders Clinton R., 2003, *Actions speak louder than words: close relationships between humans and nonhuman animals*, „Symbolic Interaction”, 26, s. 405–426.
- Silverman David, 2014, *Interpreting Qualitative Data*, Sage, London.

- Słowińska Karolina, 2010, *Społeczny świat hodowców gołębi pocztowych*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, 1, s. 1–135.
- Strzelec Ewa, 2022, *Gołębie. Chów i hodowla*. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Sztompka Piotr, 2020, *Słownik socjologiczny. 1000 pojęć*, Znak Horyzont, Kraków.
- Uglorz Manfred, 2024, *Atlas gołębi. Polskie rasy*. Wydawnictwo SBM, Warszawa.
- Walkowiak Piotr, 2023, *Ludzie i gołębie: usieciwione relacje międzygatunkowe na przykładzie hodowców sekcji Chełmsko Śląskie*, w: Grzegorz Całek (red.), *Młoda socjologia. O społeczeństwie*, Impuls, Kraków, s. 238–254.
- Walkowiak Piotr, 2022, *Socjalizacja, relacje i kształtowanie postaw jednostki w ujęciu hodowli gołębi*, „Zeszyty Naukowe Collegium Witelona”, 45(4), s. 23–37.
- Walkowiak Piotr, 2025a, *Lofts as shared spaces: examining socio-spatial interactions among humans, King pigeons, and other species*, „Biosemiotics”, 18, s. 129–144.
- Walkowiak Piotr, 2025b, *Caring and emotions: universal and specialized practices of breeders in keeping fancy pigeons*, „Anthrozoös”, s. 1–16.
- Wendell Levi M., 2013, *The Pigeon*, Wendell Levi Publishing Company, Sumter.
- Whiston Kate, 2017, *Pigeon geographies: aesthetics, organisation, and athleticism in British pigeon fancying, c. 1850–1939*, University of Nottingham, Nottingham.
- Wieviorka Michel, 2014, *A critique of integration*, „Identities”, 21(6), s. 633–641.
- Znanięcki Florian, 1971 [1963], *Nauki o kulturze. Narodziny i rozwój*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Znanięcki Florian, 1973 [1930], *Socjologia wychowania. Urabianie osoby wychowanka*, t. 2, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Znanięcki Florian, 1988 [1922], *Wstęp do socjologii*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Znanięcki Florian, Thomas William I., 1976 [1918–1920], *Chłop polski w Europie i Ameryce*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa.

Abstrakt

Autor stawia pytanie, czy hodowanie przez polskich migrantów gołębi ozdobnych może być elementem procesu akulturacji w krajach przyjmujących. Zastanawia się, czy (1) oddziałuje ono na funkcjonowanie społeczne w kraju przyjmującym, (2) determinuje poznawanie nowych reguł społeczno-kulturowych związanych ze społecznością hodowców, (3) odgrywa rolę w utrzymywaniu tożsamości kulturowej, a przy tym w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji społecznych z innymi polskimi hodowcami, (4) oddziałuje na nawiązywanie i utrzymywanie międzykulturowych relacji społecznych. Aby uzyskać odpowiedzi, przeprowadził wywiady z hodowcami — polskimi imigrantami przebywającymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Anglii oraz Walii. Analiza jakościowa, oparta na dyrektywach teorii symbolicznego interakcjonizmu, ukazała, że doświadczanie hodowania gołębi może być czynnikiem oddziałującym między innymi na samopoczucie migrantów, a także determinującym utrzymywanie relacji międzykulturowych.

słowa kluczowe: socjologia migracji, symboliczny interakcjonizm, akulturacja, hodowcy, gołębie ozdobne

BREEDING FANCY PIGEONS AS AN ELEMENT
IN THE ACCULTURATION OF POLISH MIGRANTS

Piotr Walkowiak
(University of Szczecin)

Abstract

The author asks whether the breeding of fancy pigeons by Polish migrants could be part of the acculturation process in host countries. He examines whether it (1) influences social functioning in the host country, (2) shapes the acquisition of new socio-cultural norms in the community of pigeon breeders, (3) plays a role in maintaining cultural identity while also establishing and maintaining social relations with other Polish breeders, and (4) contributes to the establishment and maintenance of intercultural social relations. To answer these questions, he conducted interviews with Polish immigrant breeders in the United States, England, and Wales. A qualitative analysis, based on the principles of symbolic interactionism, revealed that the experience of pigeon breeding could, among other things, be a factor affecting migrants' well-being and supporting the maintenance of intercultural relations.

keywords: sociology of migration, acculturation, symbolic interactionism, breeders, fancy pigeons